

15. 5. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak se vyhnout odpovědnosti za nezjištěnou přihlášenou pohledávku?

Insolvenční zákon od počátku své účinnosti stanovuje velice přísnou (někdy se uvádí drakonickou) odpovědnost za přihlášenou pohledávku. Postupně došlo k určitému zmírnění odpovědnosti, ovšem i za stávající úpravy je stále možné, že jako věřitel přihlásíte do insolvenčního řízení svou pohledávku a skončíte s povinností do majetkové podstaty naopak určitou částku platit. Takový scénář lze obecně vyloučit tím, že práva spojená s pohledávkou nebudete vykonávat. Co se ovšem za vykonávání či naopak nevykonávání těchto práv považuje, osvětlil Nejvyšší soud ČR až nedávno.

Mališ Nevrkla Legal
Advokátní kancelář / Attorneys At Law

Odpovědnost za přihlášenou pohledávku

Nejpodstatnější část právní úpravy týkající se odpovědnosti za přihlášenou pohledávku je obsažena v ustanoveních § 178 až 180 insolvenčního zákona. Zaměříme-li se přitom na pohledávky, u nichž je popírána jejich výše či pravost, dle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona platí, že je-li přihlášená pohledávka zjištěna tak, že **skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna**; to neplatí, záviselo-li rozhodnutí insolvenčního soudu o výši přihlášené pohledávky na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, **může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit**, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, **nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna**; jde o incidenční spor.

Pokud tedy věřitel přihlásí pohledávku například ve výši 4 milionů Kč, přičemž ta je zjištěna pouze v rozsahu 1 milionu Kč, v nejkrajnějším případě bude muset zaplatit 3 miliony Kč a ze zjištěné části ve výši 1 milionu Kč nic neobdrží, neboť se k ní nebude přihlížet.

Smyslem těchto pravidel je předejít účelovým manipulacím s přihláškami s cílem posílit vliv věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech. Samozřejmě - pokud věřitel „našlehá“ svou pohledávku tak, aby ovlivnil průběh celého insolvenčního řízení například tím, že ovládne věřitelský orgán a třeba prosadí i odvolání insolvenčního správce a ustanovení „vlastního“ insolvenčního správce, je toto pravidlo namíště.

Popsaný mechanismus ovšem staví do dosti nezáviděníhodné pozice i „pocitivé“ věřitele, a to speciálně u pohledávek vycházejících ze složitých právních případů či zkrátka u pohledávek sporných. Tak například takové pohledávky na zaplacení náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení jsou totiž často složité vymahatelné, neboť prokázání jejich existence není právně ani důkazně jednoduché. V klasickém nalézacím řízení věřiteli hrozí maximálně prohra a s tím spojená

povinnost nahradit náklady řízení protistraně. Ovšem v insolvenčním řízení může takový věřitel namísto nároku ve výši X „vyfasovat“ dluh ve stejné výši.

Jak se vyhnout povinnosti platit?

Řešením je takovou pohledávku vůbec nepřihlašovat, jistě však cítíme, že nejde o řešení optimální. Vhodnější variantou je spoléhat na ustanovení § 180 insolvenčního zákona, podle něhož **povinnost zaplatit částku podle § 178 nebo 179 nelze uložit věřiteli, který práva spojená s nezjištěnou pohledávkou v průběhu řízení nevykonával**. Sportovní terminologií by šlo říci, že věřitel v takovém případě volí defenzivní styl hry, kdy pohledávku sice přihlásí, ale dále je v insolvenčním řízení pasivní.

Co však znamená, že věřitel svá práva spojená s pohledávkou nevykonával? To bylo dlouhá léta poněkud nejasné, resp. k této otázce neexistovala relevantní judikatura, což se ovšem změnilo s rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ve věci sen. zn. 29 ICdo 30/2016 ze dne 22. února 2018.

Pozitivní i negativní vymezení výkonu práv spojených s nezjištěnou pohledávkou

Výklad předmětného ustanovení insolvenčního zákona Nejvyšší soud ČR pojal poměrně komplexně, když vymezil to, co za výkon práv spojených s pohledávkou považovat nelze, i to, co naopak výkonem práv je.

Pokud jde o **negativní vymezení**, konstatoval Nejvyšší soud ČR, že výkonem práv spojených s nezjištěnou pohledávkou ve smyslu § 180 insolvenčního zákona:

- **obecně nemůže být podání věřitelského insolvenčního návrhu ani podání přihlášky pohledávky**, neboť podáním insolvenčního návrhu, resp. přihlášením pohledávky, se teprve konstituuje postavení dané osoby coby insolvenčního věřitele (kdyby věřitelé s přihlášenými nezjištěnými pohledávkami vykonávali práva s nimi spojená ve smyslu citovaného ustanovení už jejich samotným přihlášením, § 180 insolvenčního zákona by nemohl být nikdy aplikován),
- nejsou **ani dispozice s pohledávkou**, a to změna výše pohledávka či její zpětvzetí,
- **není podání žaloby o určení pravosti, pořadí či výše** přihlášené popřené pohledávky, neboť jde o zákonem stanovený prostředek zjištění skutečné výše a pořadí popřené pohledávky, jenž je jedinou možností obrany věřitele proti účinkům popření jeho pohledávky.

Co se pak týče **pozitivního vymezení**, za výkon práv spojených s nezjištěnou pohledávkou Nejvyšší soud ČR označil (s přihlédnutím k okolnostem):

- obecně jakékoli jednání, jež ovlivňuje insolvenční řízení právě proto, že jde o jednání „z titulu“ přihlášeného věřitele (účastníka insolvenčního řízení),
- **popírání pohledávek** jiných věřitelů věřitelem s nadhodnocenou pohledávkou (k níž se po zjištění její skutečné výše nebude přihlížet),
- **výkon práv ve věřitelských orgánech** a výkon práv, jež mohou vést k posílení jeho vlivu ve věřitelských orgánech; mezi tato jednání patří **zejména (aktivní) hlasování věřitele na schůzi věřitelů nebo (pasivní) účast věřitele na této schůzi**, která se promítla do hlasování věřitelů, anebo činnost věřitele ve věřitelském výboru či jako zástupce věřitelů.

V obecné rovině pak Nejvyšší soud ČR doplnil, že skutečnost, **zda věřitel pohledávku přihlásil**,

případně s ní spojené právo vykonával v dobré víře, a jak závažné dopady na insolvenční řízení takový výkon práva měl, je pro posouzení, zda šlo o výkon práva spojený s touto nezjištěnou pohledávkou ve smyslu § 180 insolvenčního zákona, nerozhodná. Tyto skutečnosti **soud vezme v úvahu až při určování výše částky, jež věřiteli uloží zaplatit** do majetkové podstaty dlužníka, resp. jimi může ve výjimečných případech odůvodnit neuložení povinnosti podle § 178 věty druhé insolvenčního zákona.

Celkově lze shrnout, že členění toho, co je a co není výkonem práv spojených s nezjištěnou pohledávkou, může praxi jistě jen prospět, neboť **dává věřitelům základní návod, co si mohou a nemohou dovolit, aniž by riskovali dopady uvedené výše**. Zřejmě největším „překvapením“ bude pro mnohé věřitele konstatování, že výkonem práv může být již jen pasivní účast na schůzi věřitelů. Tento závěr má jistě svou logiku, neboť při dostatečné výši pohledávky sice pasivní věřitel nic neprosadí, ale může zmařit přijetí jakéhokoli usnesení ostatních věřitelů, neboť ti nedají dohromady potřebnou většinu.

V této souvislosti je však třeba poznamenat, že pokud se bavíme o výkonu práv spojených s nezjištěnou pohledávkou, **půjde zpravidla o pohledávky popřené insolvenčním správcem. K takovým pohledávkám ovšem obecně nenáleží hlasovací práva**, ledaže o opaku rozhodne schůze věřitelů či insolvenční soud. V případě absence hlasovacích práv ovšem pohledávka ani nemůže představovat potřebný „blokační podíl“.

Pokud by tedy měla být i pasivní účast na schůzi věřitelů považována za výkon práv spojených s pohledávkou, je dle mého názoru nutné splnění dvou základních podmínek:

- pohledávka tvoří podstatnou část všech přihlášených pohledávek, a
- s pohledávkou jsou spojena hlasovací práva, ačkoli pohledávka nebyla (zatím) zjištěna.

Domnívám se, že zejména druhá podmínka často nebude splněna, a to právě z důvodu, že věřitelům s pohledávkami popřenými insolvenčním správcem ze zákona hlasovací práva zásadně nenáleží. **Proto je třeba rozlišovat pasivní účast s hlasovacími právy a pasivní účast bez hlasovacích práv**. Ve druhém případě totiž nelze hlasování ovlivnit ani blokací.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)